

Veri Tabanı

3. Hafta Dersi

Dersin Hedefleri

- Veri Tabanı Kullanıcıları
- Veri Modelleri
- Veri Tabanı Tasarımı
- İlişkisel VT Kavramsal Tasarımı (Entity-Relationship, ER) Modeli
- Kavramsal Tasarımın Tablolara Dönüştürülmesi

VT KULLANICILARI

1. Veri Tabanı Yöneticisi (DBA)
2. Uygulama Programcısı
3. Sorgu Dili Kullanıcıları
4. Son Kullanıcılar

Veri Tabanı Yöneticisi (DBA)

Görevleri;

- **VT Tasarımı ve Oluşturulması**

- Kavramsal şema + fiziksel olarak yapılandırılması

- **VT Performans Analizi**

- VT ayarları, donanım ve yazılım ihtiyaçlarının belirlenmesi, performans arttırıcı işlemler

- **Erişim Yetkilerinin Düzenlenmesi**

- Kullanıcıların VT erişebilirliği, yetkisiz erişimlerin düzenlenmesi

Veri Tabanı Yöneticisi (DBA)

Görevleri;

- **Yedekleme ve Geri Yükleme**
  - Süreçlerin belirlenmesi, yedekleme ve geri yüklemenin güvenilirliği
- **Veri Bütünlüğü Sağlama**
- **Sistemin Sürekliliğini Sağlama**
  - Sorunlara hazırlıklı olma, Kötü durum senaryolarını oluşturma

Uygulama Programcısı

- Son kullanıcılara yönelik yazılım geliştiriciler.
- VT direk kullanmazlar.
- Veri işleme dili ve geliştirme araçlarını kullanırlar.

Sorgu Dili Kullanıcıları

- Veri tabanından bilgi almak
- Bilgi eklemek/silmek
- VT yapısında değişiklik yapmak
- VT yapısını bilmelidir

Son Kullanıcılar

- Uygulama programcıları tarafından geliştirilen yazılım üzerinde kendilerinden istenen işlemleri gerçekleştirirler.

Kayıt ekleme, silme, raporlama vb...

Not: Bu kullanıcıların üst düzey bir bilgisayar bilgisine ya da veritabanı yapısı hakkında bilgi sahibi olmasına gerek yoktur.

Veri Modelleri

- Verileri mantıksal düzeyde düzenlemek için kullanılan yapılar, kavramlar ve işlemler topluluğudur.
- Her VTYS belirli bir veri modeli kullanır.
- Veriler ve veriler arası ilişkiler veri modeline göre düzenlenir.
- Veri modeli ile VT kavramsal ve dış şemaları oluşturulur.

Veri Modelleri

1. Hiyerarşik Veri Modeli
2. Ağ Veri Modeli
3. İlişkisel Veri Modeli
4. Nesneye Yönelik Veri Modeli

1. Hiyerarşik Veri Modeli

İlk veri modelidir.
(1960 – 70)

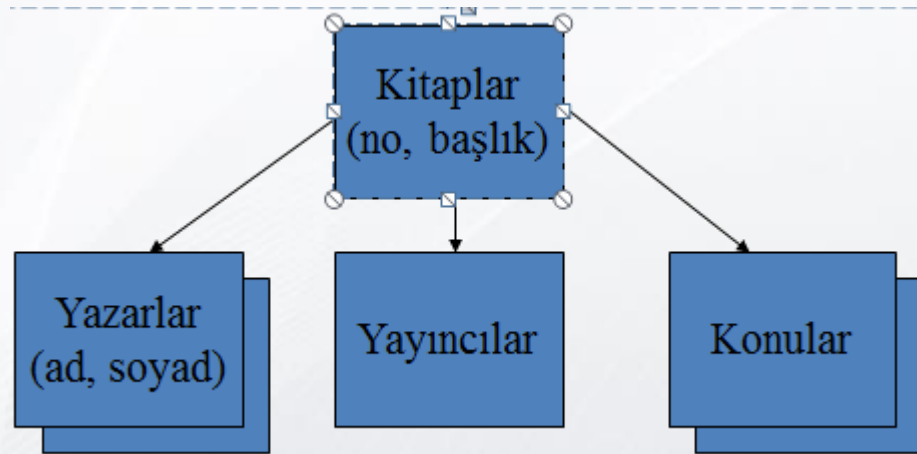
Kayıtlar ağaç yapısında saklanır.

Ebeveyn-Çocuk ilişkisi

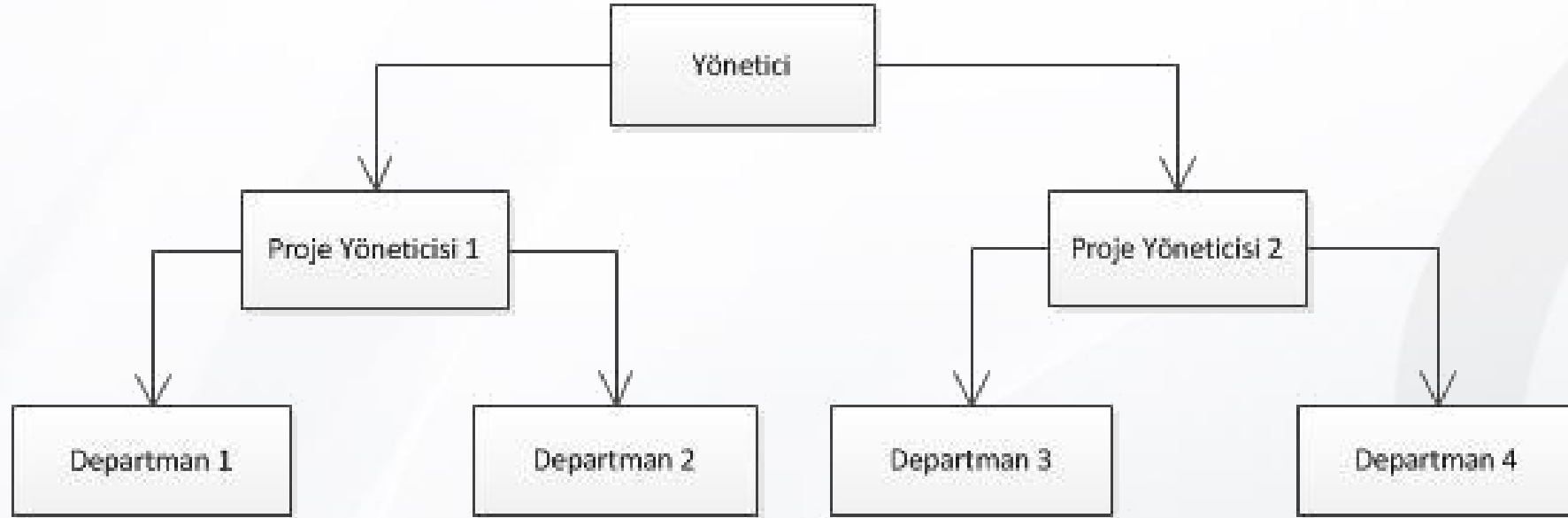
Her varlık bir sefer ilişki oluşturabilir.

1. Hiyerarşik Veri Modeli

- Aynı varlık 1 den fazla ilişkide kullanılacaksa tekrar oluşturulmalı.
- Gereksiz veri tekrarına sebep olur.
- Bir kayıt silinirse altındaki dallar da silinir.

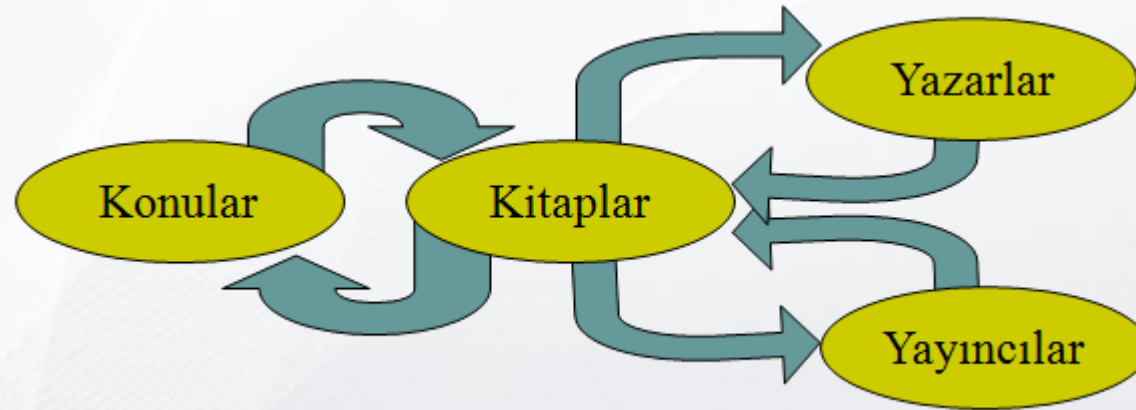

1. Hiyerarşik Veri Modeli

2. Ağ Veri Modeli

- 1970 – 80 arası kullanılmıştır.
- Hiyerarşik modelden farklı olarak bir veri birden fazla veri ile ilişki kurabilmektedir.
- Ortak bilgi alanları ile birden fazla veri ile ilişki kurulabilir.

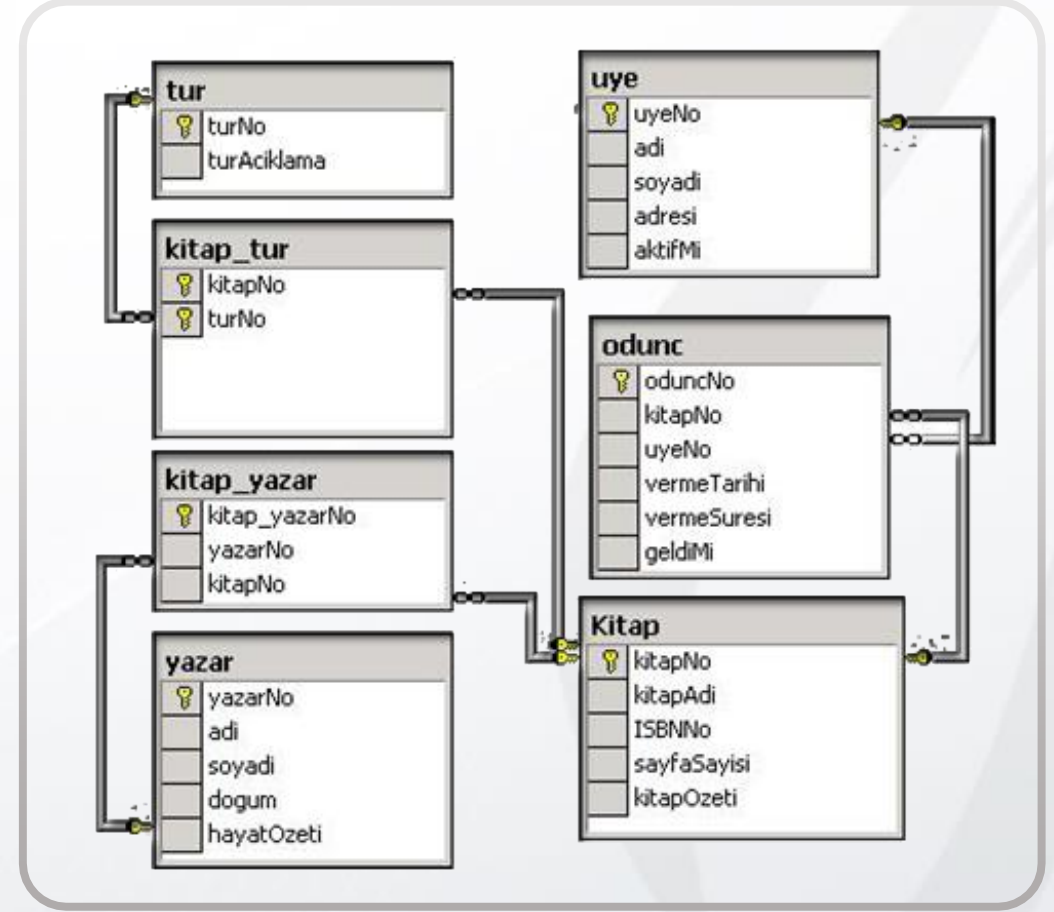
3. İlişkisel Veri Modeli

- 90 lı yıllardan beri hemen hemen tüm sistemlerde kullanılmaktadır.
- Ortak özelliklerdeki veriler tablolarda saklanır.
- Tablo = Sütun + Satır
- Her sütun farklı bir veri tutar.
- Her satırdaki veriler aynı kaydı ifade eder.

3. İlişkisel Veri Modeli

- Anahtarlar sayesinde indeksleme yapıldığı için işlemler daha hızlı gerçekleşir.
- Birden fazla tablodaki bilgiler ortak alanlar tanımlanarak birbirleriyle ilişkilendirilir.
- Raporlama kolaylığı sağlanır.

3. İlişkisel Veri Modeli

 1-1 ilişki

 1-n ilişki

 M-n ilişki

4. Nesneye Yönelik Veri Modeli

- Son 10 yıldır gündemde.
- Nesneye yönelik model C++ gibi nesneye dayalı bir dille yazılan ve yine nesneye dayalı bir dille kullanılan veritabanı anlamına gelir.
- Henüz yaygın olarak kullanılmamaktadır.
- Aslında OODBMS Nesne yönelimli programlama(OOP) ilkeleri ile Veri Tabanı Yönetim ilkelerinin birleşmesinden oluşur.

4. Nesneye Yönelik Veri Modeli

- Veriler nesne olarak modellenir. Bu modelde bir sorgunun karşılığında mutlaka önceden tanımlanmış bir nesne kümesi olmalıdır.
- Sınıf ve miras kavramları mevcuttur. (Sınıf kavramı ilişkisel modeldeki ilişki kavramına denk gelir)
- Büyük tablolarda ilişkisel veri modeline göre yüksek performans sunar.
- Arama işlemleri ilişkisel modele göre çok daha hızlıdır ancak çalışma mantıkları tamamen farklıdır.

İlişkisel Veri Tabanı Tasarımı

- Bir projenin tasarım aşamasında veri tabanının tasarımı çok önemlidir.
- Veri tabanı oluşturulduktan sonra yapılacak düzenlemeler daha zor olabilir hatta sorunlara yol açabilir.

1. Gereksinim Analizi

- Mevcut sistemin özellikleri ve ihtiyaçların belirlenmesi
- Yazılım ve donanım maliyet analizi

İlişkisel Veri Tabanı Tasarımı

2. Kavramsal Tasarım

- Varlıklar ve özniteliklerin belirlenmesi
- İlişkilerin belirlenmesi
- Varlık-İlişki veri modellerinin çıkarılması

İlişkisel Veri Tabanı Tasarımı

3. Mantıksal Tasarım

- Varlık – İlişki modelini kullanarak mantıksal modelin oluşturulması
- Tablolar
- Satır ve Sütunlar
- Anahtarlar

4. Normalizasyon

- Mantıksal modele normalizasyon kurallarının uygulanması
- İlişkilerden yeni tabloların oluşturulması

İlişkisel Veri Tabanı Tasarımı

5. Veri Tabanının Oluşturulması

- Tabloların oluşturulması
- Güvenlik ile kullanıcı yetkilerinin tanımlanması
- Test verileri ile denemeler yapılması

6. Uygulama Programı

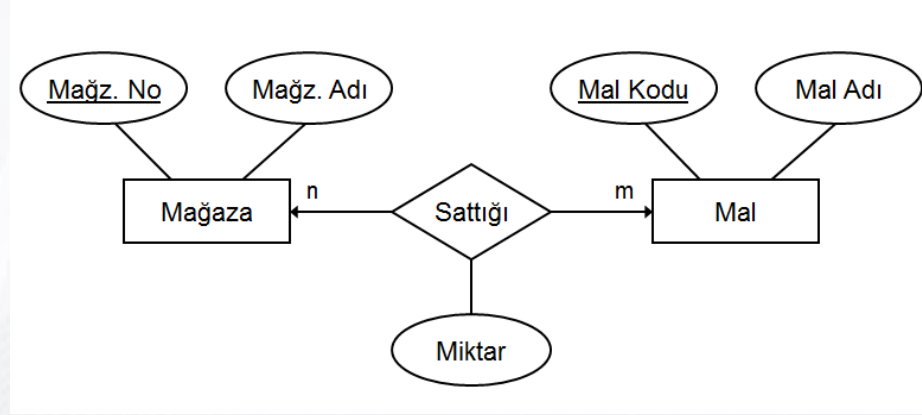
- Kullanım durumlarının belirlenerek programla aşamasına geçilmesi

İlişkisel Veri Tabanı Kavramsal Tasarım

- VT saklanacak verilerin üst seviyede gösterilmesi için kullanılır.
- ER (Entity-Relationship, Varlık-İlişki) Modeli
- VTYS den bağımsız modelleme yapılır ve ilişkiler tanımlanır.
- Herhangi bir VTYS ile veri tabanına dönüştürülebilir.

Varlık – İlişki Modeli

- Veri çözümleme ve modellemede ilişkilerin ortaya konması için kullanılan araçtır.
- Niteliklerin kümesi tarafından tanımlanır.
- Görsel olarak varlık-ilişki tablosu ile gösterilir:

CELAL BAYAR
ÜNİVERSİTESİ
UZAKTAN EĞİTİM

TEŞEKKÜRLER...

www.aliosmangokcan.com

mail@aliosmangokcan.com

KAYNAK: Turgut ÖZSEVEN- VTYS1